עין משפט
נר מצוה

ה א מיי' פ"א מהלכות נזקי ממון הלכה י סמג עשין סז טוש"ע ח"מ סימן שצ סעיף א:
ו ב ג מיי' פ"ב שם הל' ג סמג שם טוש"ע שם סעיף ג ד:
ז ד מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף א:
ח ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:
ט ו מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף א:
י ז מיי' שם טור ש"ע שם סעיף ד:
יא ח מיי' שם פ"א הל' י סמג שם טוש"ע שם סעיף א:
יב ט מיי' שם פ"ב הל' יד ועיין בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע שם סעיף יא:
יג י טוש"ע שם סעיף ה בהג"ה ועי' במיי' פ"ב מהלכות נזקי ממון הלכה י ובהשגות שם:

תורה אור השלם

1. כִּי יַבְעֶר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירֹה וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם: שמות כב ד

גליון הש"ס

גמ' דאתיא ליה מדרשא חביבה ליה. ב"ב קמ ע"ב:

לעזי רש"י

שיל"א. אוכף. פוריי"ר. לחפור. בי"ק. חרטום. אישקיליט"א. פעמון קטן.

מוסף רש"י

חביבא ליה. לתנא ואקדמה ברישא (יבמות ב:). **הלכתא גמירי לה.** מסיני שהיא תולדה של רגל ופטורה בר"ה כי רגל, ונזקי רגל לאו קנסא נינהו אלא ממונא, שהרי מועדת מתחילתה וגבי צרורות הוא דאקיל רחמנא (כתובות מא:) ואע"ג דפלגא נזק של נגיחה הוי קנס, האי פלגא ניזקא ממונא הוא (לעיל ג:). **ובשערה דרך הלוכה.** שנדבקו כלים בשערה וגררתן ושברתן (לעיל ג.). **זרק.** בעל הכלי, **כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור.** זה ששברו במקל קודם שבירתה, שהרי סופה לישבר (לקמן כו:).

מוסף תוס'

א. (ד)[ו]מהתם ליכא למילף עופות דהוו בכלל בהמה. ר"פ. ב. דהתם חיה ועוף בכלל. ר"פ. ג. ואע"ג דכתיב בעירה. ר"פ. ד. איצטריך למתני. ר"פ. ה. כגון בין אציליו או שאר קמטים. רש"י נדה מג ע"ב ד"ה קומטו. ו. על הראשון משלם נ"ש. ר"פ. ז. דלא אזלינן בתר מעיקרא. ר"פ. ח. (מ)דקתני על האחרון חצי נזק. ר"פ. ט. [ד]משמע אבל אם היה הראשון במקום האחרון חייב נ"ש. ר"פ. י. דמכיון שהתחילו צרורות להנתז מתחת הרגל, הרי הוא כאילו שבר את הכלי, דבתר מעיקרא אזלינן. רשב"א. יא. כיון שהראשון לא עשה מעשה בגוף הכלי. ר"פ. [ועי' בת"ס סוף סימן שפ"ו וכבכנסת הגדולה סוף ב"י אות לג].

גמ' א"ל רבינא לרבא היינו רגל היינו בהמה א"ל תנא אבות וקתני תולדות אלא מעתה סיפא דקתני[א] השן מועדת הבהמה מועדת מאי אבות ומאי תולדות איכא הוה קמהדר ליה בבדיחותא וא"ל אנא שנאי חדא ואת שני חדא וטעמא מאי אמר רב אשי תנא שן דחיה וקתני שן דבהמה ס"ד אמינא [1]ושלח את בעירה כתיב בהמה אין חיה לא קמ"ל [ג]דחיה בכלל בהמה אי הכי הא מבעי ליה למיתני ברישא האי[ג] דאתיא ליה מדרשא חביבא ליה אי הכי רישא נמי ליתני ההיא דלא כתיבא ברישא הכי השתא התם אידי ואידי אבות נינהו הך דאתיא ליה מדרשא חביבא ליה הכא שביק אב ותני תולדה איבעית אימא אידי דסליק מרגל פתח ברגל תנו רבנן בהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר כיצד [א]בהמה שנכנסה לחצר הניזק והזיקה בגופה דרך הלוכה ובשערה דרך הלוכה באוכף שעליה ובשליף שעליה ובפרומביא שבפיה ובזוג שבצוארה וחמור במשאו משלם נזק שלם סומכוס אומר צרורות וחזיר שהיה נובר באשפה והזיק משלם נזק שלם הזיק פשיטא אלא אימא התיז והזיק משלם נזק שלם צרורות מאן דכר שמיהו חסורי מחסרא והכי קתני [ב]צרורות כי אורחייהו חצי נזק [ג]וחזיר שהיה נובר באשפה והתיז והזיק משלם חצי נזק סומכוס אומר צרורות וחזיר שהיה נובר באשפה והתיז והזיק משלם נזק שלם: ת"ר [ד][ד]תרנגולין שהיו מפריחין ממקום למקום ושברו כלים בכנפיהן משלם נזק שלם [ה]ברוח שבכנפיהן משלמין חצי נזק סומכוס אומר נזק שלם תניא אידך [ו]תרנגולין שהיו מהדסין ע"ג עיסה ועל גבי פירות וטינפו או ניקרו משלם נזק שלם [ז]העלו עפר או צרורות משלמין חצי נזק סומכוס אומר נזק שלם תניא אידך תרנגול שהיה מפריח ממקום למקום ויצתה רוח מתחת כנפיו ושיברה את הכלים משלם חצי נזק סתמא כרבנן אמר רבא בשלמא סומכוס קסבר כחו כגופו דמי אלא רבנן אי כגופו דמי כוליה נזק בעי לשלם ואי לאו כגופו דמי חצי נזק נמי לא לשלם הדר אמר רבא לעולם כגופו דמי [ה]וחצי נזק צרורות הלכתא גמירי לה: אמר רבא כל שבזב טמא בנזקין משלם נזק שלם כל שבזב טהור בנזקין משלם חצי נזק ורבא צרורות אתא לאשמועינן לא רבא [ח]עגלה מושכת בקרון קא משמע לן תניא כותיה דרבא בהמה מועדת לשבר בדרך הלוכה כיצד בהמה שנכנסה לחצר הניזק והזיקה [י]בגופה דרך הלוכה ובשערה דרך הלוכה באוכף שעליה ובשליף שעליה ובפרומביא שבפיה ובזוג שבצוארה וחמור במשאו ועגלה מושכת בקרון משלם נזק שלם תנו רבנן [ט]תרנגולים שהיו מחטטין בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי משלמין נזק שלם בעי רבא דרסה על כלי ולא שברתו ונתגלגל למקום אחר ונשבר מהו בתר מעיקרא אזלינא וגופיה הוא או דלמא בתר תבר מנא אזלינא וצרורות נינהו [י]תפשוט ליה מדרבה [ז]דאמר רבה זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור דאמרינן ליה מנא תבירא תבר לרבה פשיטא ליה לרבא מבעיא ליה ת"ש הידום אינו מועד וי"א ה"ז מועד הידום ס"ד אלא לאו הידום והתיז ובהא קמפלגי דמר סבר בתר מעיקרא אזלינן ומר סבר בתר תבר מנא אזלינן לא בהתיז

סד"א ושלח את בעירה כתיב. אע"ג דככר אשמועינן ברישא דאפי' תרנגולין מועדין מ"מ ניחא ליה לאשמועינן גבי שן וקשה קצת אמאי לא תנא נמי תולדה בשן כמו ברגל: **קמ"ל דחיה בכלל בהמה.** לא מהאי דרשה דבהמה המקשה (חולין דף עא.) קאמר הכא דחיה בכלל בהמה דהא הכא אפילו עוף נמי הוי בכלל בהמה כדקתני התרנגולת מועדת [א] אלא ילפינן בהמה משבת [ב] כדאמרינן בס"פ הפרה (לקמן דף נד:) [ג] דבעירה ובהמה הכל אחד דמתרגמינן בהמה בעירה: **וחמור במשאו.** אע"ג דככר שנה בשליף שעליה אצטריך לאשמועינן לפי שאין משאוי של חמור מהודק ומחובר בו כבשאר בהמה וס"ד דלא הוי כגופו: **נובר באשפה.** יכרסמנה חזיר מיער (תהלים פ) מתרגמינן ינובריניה ואע"ג דתנא צרורות דרגל [ד] אשמועינן צרורות דשן דלהנאתו קעביד: **כל שבזב טהור.** אין זה הכלל דוקא דהא קנה בקומטו [ה] של זב והסיט בו הטהור טהור [ט] ולענין נזקין אין חילוק וכל עיקר האי כללא לא בא אלא למעט זורק: **בתר מעיקרא אזלינן כו'.** ומדתנן דרסה על הכלי ושברתו [ו] דמשמע הא נתגלגל למקום אחר ונשבר שם חייב ח"נ ליכא למידק [ז] דאדרבה מדמפליג בין ראשון לשני [ח] ולא מפליג בראשון גופיה איכא למידק איפכא [ט]: **זרק כלי מראש הגג כו'.** נראה דאם זרק אבן או חץ על הכלי ובא אחר וקדם ושברו דפשיטא דחייב ולא שייך כאן מנא תבירא תבר דלאי אזלינן נמי הכא בתר מעיקרא לא משכחת בצרורות ח"נ [י] וסברא פשוטה היא לחלק בין זורק אבן לזורק כלי עצמו [יא]: והא

גמ' היינו רגל היינו בהמה. מאי רגל ומאי בהמה דתני תרתי במתני' הא חדא היא ואמאי הדר תני הבהמה מועדת: **תנא אבות.** רגל ממש שדרסה ברגליה וסיפא קתני תולדות הבהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר בגופה ובשערה ובשליף שעליה דרך הלוכה דתולדות דרגל הן דהזיקה מצוי ואין כוונתה להזיק: **מאי אבות ומאי תולדות איכא.** (והא) ליכא למימר דהאי דתנא בהמה מועדת לאכול פירות וירקות הוי להו תולדה דהיינו שן ממש ותולדה דשן היינו נתחככה בכותל להנאתה: **הוה קמהדר ליה.** רבא לרבינא: **בבדיחותא.** בשחוק: **וא"ל אנא שנאי חדא.** רישא ואת שני סיפא: **וטעמא מאי.** אסיפא קאי: **בעירה.** היינו תרגום של בהמה[א]: **קמ"ל.** מתני' דאשן דחיה נמי מיחייב: **דחיה בכלל בהמה.** דכתיב (דברים יד) זאת הבהמה אשר תאכלו ומפרש בתריה איל צבי ויחמור: **אי הכי הא.** שן בהמה מבעי ליה למיתני ברישא והדר שן חיה: **רישא נמי ליתני.** בהמה דהוי תולדה ברישא דלא כתיבא: **אידי ואידי.** שן דחיה ושן דבהמה: **הכא.** גבי רגל: **שביק אב ותני תולדה.** בתמיה: **דסליק מרגל.** בפ"ק (דף טו:) תנן הרגל מועדת ולא תנן הבהמה: **אוכף.** סיל"א בלע"ז: **שליף.** משאוי שבאמתחת ובמרצופין: **התיז.** דהוה צרורות: סומכוס לית ליה הלכתא דחצי נזק צרורות אלא נזק שלם ס"ל: **נובר.** בחוטמו ובלע"ז פוריי"ר: **צרורות כי אורחייהו.** כלומר אע"ג דאורחייהו להתיז צרורות משלם חצי נזק כדמפרש לקמיה דהלכתא גמירי לה וכן חזיר הנובר ומתיז צרורות בחוטמו הוי נמי כצרורות דרגל דכל מה שהוא כחו ולא גופו קרי צרורות: **בכנפיהם.** שנגעו בכנפיהם בכלי: **רוח שבכנפיהם.** היינו צרורות דכחו הוא: **מהדסין.** מרקדין: **ונקרו.** בחרטום שלהם שקורין בי"ק: **העלו עפר.** מן הארץ לעיסה: **חצי נזק נמי לא.** דלא אשכחן חצי נזק אלא במשונה אבל במידי דאורחיה לא: **שבזב טמא.** משמע נגיעה ממש: **שבזב טהור.** כגון שזרק חפץ על אדם הוי טהור ובנזקין כעין צרורות חצי נזק: **צרורות אתא לאשמועינן.** בתמיה: **עגלה מושכת בקרון.** אתא לאשמועינן דבזב טמא אם הלכה קרון שהזב עליה על גבי כלים טמאים משום מדרס הזב ובנזקין נמי עגלה שמשכה בקרון ע"ג כלים כגופה הוי ולא כצרורות ואם התיז צרורות מתחת הקרון דבזב טהור בנזקין נמי צרורות נינהו: **בפרומביא.** רסן: **זוג.** אישקליט"א: **מחטטין.** מנקרין בחרטומיהן: **בתר מעיקרא.** שדחפתו ובגופה תבר מנא: **ושברו במקל.** קודם שנח: **פטור.** המשברו וחייב הזורק. אלמא בתר מעיקרא אזלינן והואיל וסופו לישבר לכשינוח כמי ששברו הוא דמי: **הידום.** רקידת התרנגולים: **הידום ס"ד.** אמאי לא ליהוו מועד הא אורחיה הוא: **הידום והתיז.** שגלגל הכלי ברקידתו למקום אחר ונשבר מ"ד מועד לנזק שלם סבר בתר מעיקרו אזלינן: בהתיז

מסורת הש"ס

א) [לקמן יט:], ב) [לקמן נד: נדרים פא. נזיר לה: זבחים קטו: חולין נג. עא. פד.], ג) [יבמות ג: וש"נ], ד) [תוספתא פ"ב], ה) לעיל ג:, ו) [שם.], ז) לקמן כו:, ח) ברכות ה, ט) [נדה מג.],

רבינו חננאל

מקשי רבינא **היינו רגל היינו בהמה.** ופריק ליה רבא תנא הרגל שהיא אב וקתני הבהמה תולדות. אלא מעתה סיפא דקתני (לקמן יט, ב) השן מועדת והבהמה מועדת כו'. פי', בשלמ' גבי רגל מפרש בעיטה והיא תולדה וקתני לה הכא גבי בהמה, ש"מ דמשום תולדות קתני בהמה. אלא לגבי שן, מאי מן התולדות דשן דקתני בהמה לאייתויי תולדה דשן. ופריק רב אשי רישא שן דחיה סיפא שן דבהמה וכולהו אבות נינהו. ושאר השמועה פשוטה היא. **ת"ר הבהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר, כיצד בהמה שנכנסה לחצר הניזק והזיקה בגופה דרך הילוכה או בשערה דרך הילוכה, באיכוף שעליה או בשליף שעליה, בפרומיה**[א] **שבפיה בזוג שבצוארה, וחמור במשאו משלמין נזק שלם.** וצרורות כי אורחיהו, כגון שהיה פרה מהלכת וצרורות מנתזין מתחת פרסותיה, וחזיר נובר באשפה והתיז והזיק משלמין חצי נזק. סומכוס אומ' צרורות וחזיר שהיה נובר באשפה והתיז והזיק משלם נזק שלם. ת"ר (תוספתא פ"ב ה"א) **תרנגולין שהוו מהרסין בעיסה או על גבי פירות וטינפו או ניקרו, נזק שלם. העלו עפר או צרורות, חצי נזק. סומכוס אומ' נזק שלם. תניא אידך תרנגלין שהיו מפריחין ממקום למקום ושברו כלים בכנפיהם, נזק שלם. ברוח שבכנפיהן, חצי נזק. סומכוס אומ' נזק שלם.** וליתה לסומכוס, דתניא תרנגול שהיה מפריח ממקום למקום ויצא רוח מתחת כנפיו ושברה כלים משלם חצי נזק, וסתמא כרבנן. אמ' **רבא** במסקנא לעולם כוחו כגופו דמי, חצי נזק דצרורות הל' גמירי לה. **אמ' רבא כל שבזב טמא בנזקים משלם נזק שלם, וכל שבזב טהור בנזקין חצי נזק.** ואמ' רב אשי הא שמעתא דרבא בע"ז פרק ר' ישמעאל בסופו (ס, ב) בהאי לישנא, אמ' רב אשי כל שבזב טמא בגוי עושה יין נסך, כל שבזב טהור בגוי אינו עושה יין נסך. מכאן, אמ' (נדה מג, א) ר' שמעו' בן לקיש קנה בקומטו שלזב והסיט בו את הטהור, טהור. וזהו ששנינו במשנתינו (זבים פ"ג מ"ג) טהור מכה את הטמא, טהור. אבל קנה בקומטו שלטהור והסיט בו את הזב טמא, כדתנן וטמא שמכה את הטהור טמא. וכן אם זרק זב חפץ ונגע בטהור טהור, דתנן (זבים פ"ד מ"א) זב שהקיש על כסוסטרא ונפל ככר שלתרומה, טהור. ורבא קיימ' ליה דכוחו כגופו דמי, ומדחזינן דמותיב (ע"ז שם) רב חייא בר אשי לרב אשי נטל החבית וזרקה בחמתו לבור, זה היה מעשה והתירו, ודייקי' מדקתני בחמתו, בחמתו דשרי הא שלא בחמתו אסור, וכי האי גוונא בזב טהור. ופריק (ע"ז סא, א) כגון דאזיל מיניה מיניה. אחר"י שפתחנ"ו דר"ך למביני"ם נחזו"ר לפר"ש שמועתנ"ו. אקשי' על רבא, וכי צרורות אתא לאשמועינן. כל שבזב טמא דבר ידוע הוא כל נגיעה, כל נגיעה שלזב טמא תנינא בהדיא (עי' זבים פ"ה מ"ה), כיוצא בו בנזקין בין הזיקה בגופה בין בשערה בין בשליף שעליה כשם שהוא מכוחה נזק שלם. לא נשאר אלא כגון הקשה שמקיש הזב בדבר שלתרומה שהוא טהור וכדתניא (תוספתא זבים פ"ד ה"ו) זה הכלל הבאין מכח הטמא מכח עדה טהורין מכח הסטה טמאין, כך בנזקין צרורות הניתזין מכח הליכת הבהמה חצי נזק גם שנינו זה. ופריק, **לא עגלה מושכת אתא לאשמועינן.** כלומ' כשם שהזב היושב בספינה, כדתנן (זבים פ"ג מ"א) הזב והטהור שישבו בספינה או באסדא או שרכבו על גבי בהמה אע"פ שאין בגדיהן נוגעים הרי אלו טמאין. כיוצא בו היושב בעגלה המושכת עם הזב טמא, כך אם היו בעגלה מושכת כלים ונשברו חייב היושב בעגלה לשלם נזק שלם. **תניא כותיה דרבא הרגל מועדת לשבר, וכו' עד ועגלה מושכת משלמין נזק שלם. תרנגולין שהיו מחטטין בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי משלמין נזק שלם. בעי רבא דרסה על כלי ולא שברתו ונתגלגל למקום אחר ונשבר, מהו. בתר מעיקרא אזלינן וגופו הוא או דילמ' בתר תבר מנא אזלינן וצרורות נינהו. תיפשוט ליה מדרבה דאמ' זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור.** מאי טעמ', מנא תבירא תבר. ואמרי' לרבה פשיטא ליה ולרבא מסייעא ליה. ואמרי' ת"ש הידום אינו מועד כו'. ופשוטה היא.

א) נ"ל 'בפרומביה'. ב) נ"ל 'מבעיא'.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

נכסיו לגורות. והגרורות שכרו הכליס והוא לא נגע בכלי. מאן דאמר מועד סבר לה כסומכוס ומאן דאמר אינו מועד סבר לה כרבנן: **ונשבר הדלי.** קס"ד דעל ידי שהיה מתרגגל מנקר את החבל: **מזוקּ הוא.** אמין דרך אן לאכול את שמין לאוי לה ומאי נזק לשלם: **דמאום גליסה.** שמלוכלת בו עיסה. דמאום לשון ללכלוך: **אלא סומכוס היא.** ולעולם נמי דאמר מבר מגע מזיקין וגרורות הן וסומכוס היא: **בין כאו לכך כאו.** לפי שמתגלגל הוי כאו והאחר שנשבר בגרורות הדלי הוי כמו כאן: **דבעי רב אשי.** לקמן בשמעתין: **דקא אזיל מיניה מינייהּ.** דמרגגול ולא נשבר על ידי גלגול למקום אחר אלא הוא ומופו כל שעה ונשעת שבירה גמי: **קסבר מגופו משלם.** והיינו אינו מועד דהיינו כתם לכל מילי: **קסבר מעלייה משלם.** והאי מועד דקאמר לאו לגזק שלם אלא לענין עלייה לאחי מזק: **אלא כפלוגתא דסומכוס ורבנן.** ומועד לגזק שלם קאמר: **ועל כתרכה נ"ש.** דהיינו שן. והלקח גדיש הוי לגרורות לאינו אלא כאו שהוא כמו שהמוח מכלה את הגדיש ומפסידו: **לא כפלוגתא דסומכוס ורבנן.** דהוה לא חייבתו תורה. ו. תימא הא אשכחנא נ"ש מגופו, משונה קרן ברשות הניזק לר"ש, ר"ל. ר"ש. ז. למאי נפקי"מ באוקימתא אחריתי, כבר דחה שפיר דלא מצי למיפשט בעיא דרבא. הרמ"ש בשיטמ"ק. ח. פירוש (דאיכא) [דליכא] לפרושי או דילמא תולדה דרגל היא לענין דלא שייך ביה העדאה, מדקאמר תולדה דרגל היא ולא קאמר או דילמא לרגל מדמינן לה. גליון בשיטמ"ק. ט. כ"י ס. דכיון דגלי רחמנא דמשלם ח"נ, אלמא יש להם תורת קרן ושייך בהו העדאה וכו', והראיה, דלעיל דאמר חצי נזק הוא רוצה לדמותם לקרן, ומגופו: ומהאי טעמא נמי מבניא ליה אי חייב ברה"ר. הרמ"ש בשיטמ"ק.

והא חבל משונה הוא. א) נמלמא מי לאלי קאי אינא לאוקמא בחבל גרוע ויען וכלו"ב לאוקמיה הוא ליפסק בחטטינא מועטא שמחטטין למען המיס שבחבל ג) אבל השתא דקאי ע"כ לייני בחבל מזק דשייכא ביה תשלוס ד) מי נמי מי לאלי קאי מינו לפרש דנפסק היינו שהומר הקשר שהיה ביה הלאי קשור בחבל:

תפשוט דלאו בכחו דמי. הוה מצי למימר דזיל בכח קמדמי ליה וזיל בכח קמדמי ליה אלא דכלאו כי מצני קפיר:

ועל הגדיש משלם ח"נ. לקמן (דף כב.) מפרש למ"ד לאו מזוס תניא על כל הגדיש משלם מלא מני נזק דמליו דכלב הן והוי גרורות אבל ממקום גחלת ולמ"ד לאו מזוס ממונו על כל הגדיש פטור ה) ועל מקום גחלת אלי נזק אבל משלייה לאוי: **נזק שלם מגופו מי אשכחן.** ו) פירוש בכי מורמיס:

במועד מתחילתו מי שמעת לי׳ אלא כגון דשני ואיידי. זו גירסת הקונט' ומפרש כיון למייעד הדר ס"ל כי מורמיס וכי היכי דגרורות כי מורמיס שמועדים מתחילתן ח"נ ואו לא אלא כגון דקאזיל מיניה מינה בע"ד פ' ר' ישמעאל (פא, א) והתנא בין בזה בין בזה אחד הוא. **ובעינא** כדרב התיקו (ער' פר' ר"ח לקמן סב, ב). **בעי רבא חצי** נזק צרורות מגופו משלם או מן העלייה. ת"ש **כלב** שנשל את החדרה והלך לגדיש, אכל את החדרה והחליק לגדיש. **על החדרה משלם נזק שלם,** ועל הגדיש משלם חצי נזק. על הגדיש חצי, מאי טעמא? משום דהוו להו צרורות. ותני עלה, פי' תני בבריתא, ועל הגדיש ש"מ מגופו משלם. ואקשי' אי הכי לר' אלעזר דאמ' על הגדיש נזק שלם, מי איכא נזק שלם מגופו. והא דר' אלעזר לא אשכחנן לה בהדיא היכא איתמרא, מיהו מסתברא דבגדיש מיירי. ופרקי' אלא כגון דשני בהאי גחלת, פי' דאדייה אדייה, ור' אלעזר סבר לה כר' טרפון דאמ' משונה בחצר הניזק נזק שלם. ודחיי לה, ואמ' ולא היא אלא ר' אלעזר סבר לה כסומכוס דסבר צרורות נזק שלם, וסבר לה כר' יהודה דאמ' צד תמות במקומה עומדת. וכי קתני מגופו לדברי הכל, לרבנן פשוטה היא, ולר' אלעזר אצד תמות בלחוד קתני מגופו, והתניי שהוא מועד מן העליה, כר' יהודה. **והא דר' יהודה** בסוף פ' שור שנגח ד' וה' שוורים (לקמן מה, ב), הלכה קשרו בעלי[ו] כר' עד ר' יהודה אומ' תם חייב מועד פטור. גמ' אמר רב אדא בר אהבה לא פטר ר' יהודה אלא צד הנראה שבו אבל צד תמות במקומה עומדת. **ודחיא רב חמא** להאי סברא ואמ', אימור דשמעת ליה לר' יהודה האי סברא בקרן, ליה[ו] תמות ומועדות. אבל בשן ואש דמועדין מתחילתן הן, אין יש בהן צרורות.

ה) נקטע גגיחה: ע"עלו בן[מ]סירה. ו) אל"ל 'דאית ליה'.

ד א ב ג מיי' פ"ג מהל' מזק' ממון הלכה יד ועיין בהשגות ופמ"ת סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' שפ סעיף יא וע"ש:

רבינו חננאל

ת"ש תרנגלין שהיו מחטטין בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי, משלמין נזק שלם. ואורקינא, דמאום בלישא, דלאו משונה היא. ובדלי, פשיט רב ביבי דקאזיל מיניה מיניה. פי' מיניה מיניה דדלי כי התרנגל מנקר בלישא שבחבל ומגלגל הדלי עמו והקישו לאבן ונשבר הדלי ונפסק החבל בחיטוטו. כי האי גונא משלם נזק שלם, הכי ודאי בנופם הזיקו את הדלי ולא בכותם. אבל אם נפסק החבל שלא מחמת חיטוטו ונפל הדלי ונשבר, זה דין צרורות הוא וחצי נזק הוא דמשלם. ואמרי' כי האי גונא כגון דקאזיל מיניה מיניה בע"ד פ' ר' ישמעאל (פא, א) והתנא בין בזה בין בזה אחד הוא. **ובעינא** דרבא לא איפשיטא. ודינא כדרב התיקו (ער' פר' ר"ח לקמן סב, א). **בעי רבא חצי** נזק צרורות מגופו משלם או מן העלייה. ת"ש **כלב** שנשל את החדרה והלך לגדיש, אכל את החדרה והחליק לגדיש. **על החדרה משלם נזק שלם,** ועל הגדיש משלם חצי נזק. על הגדיש חצי, מאי טעמא? משום דהוו להו צרורות. ותני עלה, פי' תני בבריתא, ועל הגדיש ש"מ מגופו משלם. ואקשי' אי הכי לר' אלעזר דאמ' על הגדיש נזק שלם, מי איכא נזק שלם מגופו. והא דר' אלעזר לא אשכחנן לה בהדיא היכא איתמרא, מיהו מסתברא דבגדיש מיירי. ופרקי' אלא כגון דשני בהאי גחלת, פי' דאדייה אדייה, ור' אלעזר סבר לה כר' טרפון דאמ' משונה בחצר הניזק נזק שלם. ודחיי לה, ואמ' ולא היא אלא ר' אלעזר סבר לה כסומכוס דסבר צרורות נזק שלם, וסבר לה כר' יהודה דאמ' צד תמות במקומה עומדת. וכי קתני מגופו לדברי הכל, לרבנן פשוטה היא, ולר' אלעזר אצד תמות בלחוד קתני מגופו, והתניי שהוא מועד מן העליה, כר' יהודה. **והא דר' יהודה** בסוף פ' שור שנגח ד' וה' שוורים (לקמן מה, ב), הלכה קשרו בעלי[ו] כר' עד ר' יהודה אומ' תם חייב מועד פטור. גמ' אמר רב אדא בר אהבה לא פטר ר' יהודה אלא צד הנראה שבו אבל צד תמות במקומה עומדת. **ודחיא רב חמא** להאי סברא ואמ', אימור דשמעת ליה לר' יהודה האי סברא בקרן, ליה[ו] תמות ומועדות. אבל בשן ואש דמועדין מתחילתן הן, אין יש בהן צרורות.

גליון הש"ס

גמ' או לאו בכחו דמי. ע' לקמן כב ע"ב תוס' ד"ה וכ"ש ובמגמה תומי: שם דקאזיל מיניה מיניה. לקמן מד ע"ב: שם וה"א סבר לה כר' נתן. ע' לקמן דף כח ע"ב תוד"ה ומר סבר:

מוסף רש"י

משונה קרן בחצר הניזק. קרן תמה וכל מולדותיה קרי מזוס, הואיל ואינו מת ומקן אלא היו לבעל לבך (לעיל יד:).

מוסף תוס'

א. משמע דאי הוה קאי אדלי ניחא שפיר, ותימא דהא מעיקרא נמי מצי פריך והא חבל משונה הוא דהא שבירת הדלי ע"י פסיקת החבל הוא, וי"ל. ב. במ"ש וי"ל. כגון חבל דק, שאינו שוה כלום. ג. והוי אורחיה שפיר לחטוט חטיטה מועטת. ד"ס. ד. דאי בחבל דק לא שייך תשלומין, דאין פסידא בפסיקתו. ד"ס. ה. דהוא לא הדליקו ועל אש של כלבו לא חייבתו תורה. מוס' לקמן כב ע"ש ד"ה לגד. ו. תימא הא אשכחנא נ"ש מגופו, משונה קרן ברשות הניזק לר"ש, ר"ל. ד"ס. ז. למאי נפקי"מ באוקימתא אחריתי, כבר דחה שפיר דלא מצי למיפשט בעיא דרבא. הרמ"ש בשיטמ"ק. ח. פירוש (דאיכא) [דליכא] לפרושי או דילמא תולדה דרגל היא לענין דלא שייך ביה העדאה, מדקאמר תולדה דרגל היא ולא קאמר או דילמא לרגל מדמינן לה. גליון בשיטמ"ק. ט. כ"י ס. דכיון דגלי רחמנא דמשלם ח"נ, אלמא יש להם תורת קרן ושייך בהו העדאה וכו', והראיה, דלעיל דאמר חצי נזק הוא רוצה לדמותם לקרן, ומגופו: ומהאי טעמא נמי מבניא ליה אי חייב ברה"ר. הרמ"ש בשיטמ"ק.

בהתיז צרורות ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי ת"ש תרנגולין שהיו מחטטין בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי משלמין נזק שלם שמע מינה בתר מעיקרא אזלינן תרגמא [א]אחבל והא חבל משונה הוא [ב]דמאום בלישה והא נשבר דלי קתני אלא סומכוס היא דאמר צרורות נזק שלם משלם אי סומכוס אימא סיפא ניתז ממנו שבר ונפל על בלי אחר ושברה על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון משלם חצי נזק ואי סומכוס מי אית ליה חצי נזק וכי תימא שאני ליה לסומכוס בין נזק כחו לכח כחו ואלא הא [ג]דבעי רב אשי כח כחו לסומכוס ככחו דמי [ד] או לאו ככחו דמי תפשוט ליה דלאו ככחו דמי אלא לאו רבנן היא ש"מ בתר מעיקרא אזלינן אמר רב ביבי בר אביי [ה]דקאזיל מיניה [ו]בעי רבא חצי נזק צרורות מגופו משלם או מעלייה משלם מגופו דלא אשכחן חצי נזק דמשלם מעלייה או דלמא מעלייה משלם דלא אשכחן כאורחיה דמשלם מגופיה ת"ש הידום אינו מועד ויש אומרים הרי זה מועד הידום סלקא דעתך אלא לאו הידום והתיז ובהא קמיפלגי מאן דאמר אינו מועד קסבר מגופו משלם ומאן דאמר מועד קסבר מעלייה משלם לא בפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי ת"ש [ז]הכלב שנטל חררה והלך לגדיש ואכל החררה והדליק את הגדיש על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם חצי נזק מאי טעמא לאו משום דהויא להו צרורות ותני עלה משלם חצי נזק מגופו ותסברא לר' אלעזר נזק שלם מגופיה מי אשכחן אלא כגון דשני בהא בגחלת [ח] ורבי אלעזר סבר לה כר' טרפון [ט]דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם ולא היא מאי טעמא מוקמת לה כרבי טרפון משום נ"ש רבי אלעזר סבר כסומכוס דאמר צרורות נזק שלם משלם וסבר לה כרבי יהודה דאמר [י]צד תמות במקומה עומדת וכי קתני מגופו אצד תמות אמר ליה רב סמא בריה דרב אשי לרבינא אימור דשמעת ליה לרבי יהודה בתם ונעשה מועד במועד מתחילתו מי

אחבל משונה הוא. נמלמא מי לאלי קאי אינא לאוקמא בחבל גרוע ויען וכלו"ב לאוקמיה הוא ליפסק בחטטינא מועטא שמחטטין למען המיס שבחבל ג) אבל השתא דקאי ע"כ לייני בחבל מזק דשייכא ביה תשלוס ד) מי נמי מי לאלי קאי מינו לפרש דנפסק היינו שהומר הקשר שהיה ביה הלאי קשור בחבל:

תפשוט דלאו בכחו דמי. הוה מצי למימר דזיל בכח קמדמי ליה וזיל בכח קמדמי ליה אלא דכלאו כי מצני קפיר:

ועל הגדיש משלם ח"נ. לקמן (דף כב.) מפרש למ"ד לאו מזוס תניא על כל הגדיש משלם מלא מני נזק דמליו דכלב הן והוי גרורות אבל ממקום גחלת ולמ"ד לאו מזוס ממונו על כל הגדיש פטור ה) ועל מקום גחלת אלי נזק אבל משלייה לאוי: **נזק שלם מגופו מי אשכחן.** ו) פירוש בכי מורמיס:

במועד מתחילתו מי שמעת לי׳ אלא כגון דשני ואיידי. זו גירסת הקונט' ומפרש כיון למייעד הדר ס"ל כי מורמיס וכי היכי דגרורות כי מורמיס שמועדים מתחילתן ח"נ ואו לא אלא כגון דקאזיל מיניה מינה בע"ד פ' ר' ישמעאל (פא, א) והתנא בין בזה בין בזה אחד הוא. **ובעינא** דרבא לא איפשיטא. ודינא כדרב התיקו (ער' פר' ר"ח לקמן סב, א). **בעי רבא חצי** נזק צרורות מגופו משלם או מן העלייה. ת"ש **כלב** שנשל את החדרה והלך לגדיש, אכל את החדרה והחליק לגדיש. **על החדרה משלם נזק שלם,** ועל הגדיש משלם חצי נזק. על הגדיש חצי, מאי טעמא? משום דהוו להו צרורות. ותני עלה, פי' תני בבריתא, ועל הגדיש ש"מ מגופו משלם. ואקשי' אי הכי לר' אלעזר דאמ' על הגדיש נזק שלם, מי איכא נזק שלם מגופו. והא דר' אלעזר לא אשכחנן לה בהדיא היכא איתמרא, מיהו מסתברא דבגדיש מיירי. ופרקי' אלא כגון דשני בהאי גחלת, פי' דאדייה אדייה, ור' אלעזר סבר לה כר' טרפון דאמ' משונה בחצר הניזק נזק שלם. ודחיי לה, ואמ' ולא היא אלא ר' אלעזר סבר לה כסומכוס דסבר צרורות נזק שלם, וסבר לה כר' יהודה דאמ' צד תמות במקומה עומדת. וכי קתני מגופו לדברי הכל, לרבנן פשוטה היא, ולר' אלעזר אצד תמות בלחוד קתני מגופו, והתניי שהוא מועד מן העליה, כר' יהודה. **והא דר' יהודה** בסוף פ' שור שנגח ד' וה' שוורים (לקמן מה, ב), הלכה קשרו בעלי[ו] כר' עד ר' יהודה אומ' תם חייב מועד פטור. גמ' אמר רב אדא בר אהבה לא פטר ר' יהודה אלא צד הנראה שבו אבל צד תמות במקומה עומדת. **ודחיא רב חמא** להאי סברא ואמ', אימור דשמעת ליה לר' יהודה האי סברא בקרן, ליה[ו] תמות ומועדות. אבל בשן ואש דמועדין מתחילתן הן, אין יש בהן צרורות.

כיון דלמייה רחמנא לקרן בחצי נזק שייכא ביה העלמה [ט]: **אלא** ים העלמה מכלל לתין שיעור פירוש לפי ים שיעור היכי אתי מרגיע נזק לנזק שלם וכן לקמן פריך והא משונה הוא ממעע לפי הוה מוקמת פלוגתייהו בהעלמה ניחא ממעע לבעית לבתא על ידי שיעור לייני ונלמה דבמרוייהו מצעית ליה סם ים העלמה או נאו לפי ים העלמה בגרורות כי מורמייהו גם על ידי שיעור ים העלמה דעיקר העלמה בקרן כמיכה ואי אין העלמה בכי מורמייהו גם ע"י שיעור אין העלמה לע"י העלמה לא הוי טפי מכי מורמיס ומה שפ"ה דבעי' לים העלמה לא שייך לאוקמת בכי מורמיס דכיון דהוי מורמיס מה לי פעם לאחונה מה לי פעם רביעית נאו פירכא הוא

אלא הא דבעי רבא יש העדאה בו'. ולעיל"ג דרבא לא סוה"ל סכבייהמ מדבעי מגופו משלם[א] מ"מ דייק גמרא דנפשוט מינה תרוייהו[ב] ולמה לא נפשוט מינה לה הא ולא הא:

בין לרבנן בין לרבי אלעזר בסומכום ס"ל. והייגו דימוי ללמעלה ומסקינן[ג] (ולא שלא מדעתו) [ולא] (ולמה) לומר כסומכום ס"ל[ה] וי"ל משום דלי כרבנן ס"ל תפשוט לעין שיגוי לגרוטות לרבינא נזק[ו] ועוד לפי בגרוטו' כי מזקיייהו יקבול רבי אלעזר מ"מ כרבנן בגרוטות ע"י שיגוי לא יתמיה נזק שלם מע"ג דסבר כרבי טרפון לעיכא ק"ו לכיון דבגרוטות שן ורגל בחצר הניזק אין משלם אלא מ"מ גם גרוטות דקרן לא ישלם כ"ש מ"מ ולא לזה להעמיד כרבנן ובמקום גחלת וכגון למזקה מזוחי על הגגים בשיגוי דניחא ליה למימר דמשלם מ"מ על כל הגדים כרבי יוחנן:

היכא דלא מפריך ק"ו את ליה דיו. וא"ת ומאי לישנא מן העלייה ודיו לא"ת וי"ל דהכי קאמר לעין מגופו לפי שהוא מסוגיע מא"ת שהיה אלא שאנו מוסיפין עליו עוד מ"מ אמר מבל מי אמרת דיו לא"ת עקרת ליה מבעלי מא"ת קמא דמפקת ליה מבעלומי גופו ומוקמינן מבעלומי עלייה וכבל לד שמנו יכולין לעקור קל וחומר ולקייס דיו ים לנו לקייס: ובהא

קמיפלגי מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה לא בחד זימנא ובפלוגתא דסומכום ורבנן קמיפלגי ת"ש בהמה שהטילה גללים לעיסה רב יהודה אומר משלם נזק שלם ורבי אלעזר אומר [ב]חצי נזק מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה לא בחד זימנא ובפלוגתא דסומכום ורבנן קמיפלגי והא משונה הוא [ג]דדחיק ליה עלמא [ד]ולימא רב יהודה הלכה כסומכום ולימא רבי אלעזר הלכה כרבנן גללים אצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל ובתר גופיה גרידין כגופיה דמי קמ"ל תא שמע [ה]דתני רמי בר יחזקאל [ו]תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית [ז] ותקע בו ושברו משלם נזק שלם [ח]ואמר רב יוסף אמרי בי רב [ט]סום שצנף וחמור שנער ושיבר את הכלים משלם חצי נזק מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא

מי שמעת ליה אלא כי קאמר רבי אלעזר נזק שלם כגון דאייעד ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה לצרורות ומר סבר אין העדאה לצרורות אלא הא דבעי רבא יש העדאה לצרורות או [א]אין העדאה לצרורות אי לרבנן אין העדאה לצרורות אי לרבי אלעזר יש העדאה לצרורות אמר לך רבא כי מיבעיא לי לדידי אליבא דרבנן דפליגי עליה דסומכום אבל הכא בין לרבנן בין לרבי אלעזר כסומכום סבירא להו דאמר צרורות נזק שלם משלם ומעמא מאי אמור רבנן חצי נזק דשני ולא אייעד ובפלוגתא דרבי טרפון ורבנן קמיפלגי אימור דשמעת ליה לר' טרפון נזק שלם מגופו מי שמעת ליה אין מהיכא מייתי לה מקרן מרשות הרבים דיו לבא מן הדין להיות כנדון והא רבי טרפון לית ליה דיו [ט]כי לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו ואומר היכא דלא מפריך ק"ו את ליה דיו גופא בעי רבא יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות לקרן מדמינן ליה או דלמא תולדה דרגל הוא ת"ש הידום אינו מועד ויש אומרים הרי זה מועד הידום ס"ד אלא הידום והתיז מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא

ובהא

משלם גחלת מחי מזק: **אמר** לך רבא כי קמבעית לי גחלת דרבנן דפליגי עליה דסומכום. וכדפרישין והכא ס"ל דבין רבנן ובין רבי מלעזר כסומכום וזימנא קמייתא קמיפלגי דקאמר רבי אלעזר נ"מ ורבנן אמרי מחי מזק ובדאבי בגרוטות כגון שזרק בכלב הגחלת בידו על הגדים דכיון דלגחלת אינו מחי לגרוטות כי מזקייהו הוו תולדה דקרן בלבך לרבנן מ"ע ומגופו ור"מ כרבי טרפון דמשונה בחצר הניזק משלם נ"מ. וזימנא קמייתא לרבנן ורבי אלעזר בסומכום לחילו לרבנן לא פסיקא ליה לאוקמי להא בגרוטות ע"י שיגוי דכיון דבכי מזקייהו קבירא להו לרבנן דפליגי עליה דסומכום דמ"ל הוא דמשלם ומו לא למא בגרוטות ע"י שיגוי דכיון דבכי מזקייהו קבירא להו דיש שיגוי לרבינא נזק וכדאבי רב מאי לקמן [יט.] יש שיגוי לרבינא נזק כו': **מביאה** קמייתי ליה. רבי טרפון למשונה בחצר הניזק [כד: כה.] הלכך דיו לבא מן הדין להיות כנדון ומה להלן מגופו לף כאן מגופו: **והא** רבי טרפון ניהו דיו. לפי אית ליה דיו לא ישלם אלא מחי מזק בקרן גרסי"ר: **כי** ניהו דיו היכא דמפריך ק"ו מי. כגון מי הוה אמרינן דיו ללמד מלמד מאי מהני לן ק"ו הא מקרא נמי שמעינן דגרסי"ר הניזק לא גרע דהא בקרן דגניחם תם לא כתיב ביה"כ אבל היכא דלא מפריך ק"ו אית ליה דיו כי הכא לחמי ק"ו לנזק שלם ומהני ליה דיו למגופו: **לקרן** מדמינן ליה. הוסיף ו (ומשונה הוא) מחי מזק הוא דמשלם כי קרן: **או** דלמא. מעיקרא כי עבדא כי מזקיק תולדה לרגל היא דהא מזקיק הוא והזיקה מצוי ופש"ס מ"ל הוא דמשלמת הלכך זו היא דהעלתה ואין לה העלתה אחרת: **גללים**. היינו גרוטות: **והא** משונה הוא. לאין דרכה להטיל גללים בעיסה ותולדה דקרן היא: **דדחיק** לה עלמא. לא ואין לה מקום לזוז משם ואנא להעלתה עסקינן כגון במשלמת לחי שהעלתה תולדה דשן היא. ונלחה בעיני לכל גלגלים להעלתה הוא ופש"ס לאו תולדה דשן ניהו דשן הזיקה דגופה הוא והני גרוטות ניהו והא לחמרינן בפ"ק (דף ג.) טנפה פירות להעלתה הוי תולדה דשן היינו כגון שהעלתה עליהן כדרך קוסיס ותמורים שקורים בוטל"ר וכן עיקר. ולי קשיא לר"ת מדר' אלעזר לעיל [ע"א] לחמי נזק שלם בגרוטות גבי כלב שהעלו מלרכה והכא תני מ"ע בעל כורחיה הסיא לעיל מוקמי' כלתוקימנא בריש [שם] כדאבי בגחלת ובפלוגתא דרבי טרפון ורבנן ובמקום גחלת ולא בשאר הגדים והא דאבי רבא בין ר"ש בין רבנן בסומכום סבירי להו לחומי הוא דקא מדמי מפי מורי. ובעיני נראה בהך מילתא בהמה שהטילה גללים לחמולחי ניהו ודא יהודה גרסינן ור"ת היינו ר"ש בן פזת ולא תקשי לר"ת מדרבי אלעזר ונראין הדברים להת פרכינן ולימת רב יהודה הלכה כסומכום ור"ת הלכה כרבנן ולי תנאי ניהו היכי פרכינן הכי הת אין דרך תגחים לחלוק בגללו זה ועוד לעיל גבי היזוק מועד לחמלי לת פרכינן הכי: **ובאי גופא גרירין.** לבגופה טענה להו בגופה לחמיין ק"ל: **ותקע** בו **ושברו.** שנתקע הכלי מחמת הקול: **סום שצנף ושיבר כלים.** בקולו. וכל הני גרוטות ניהו לכחו הוא:

משונה

אלא הא דבעי רבא יש העדאה בו'. ולעיל"ג דרבא לא סוה"ל סכבייהמ מדבעי מגופו משלם[א] מ"מ דייק גמרא דנפשוט מינה תרוייהו[ב] ולמה לא נפשוט מינה לה הא ולא הא:

בין לרבנן בין לרבי אלעזר בסומכום ס"ל. והייגו דימוי ללמעלה ומסקינן[ג] (ולא שלא מדעתו) [ולא] (ולמה) לומר כסומכום ס"ל[ה] וי"ל משום דלי כרבנן ס"ל תפשוט לעין שיגוי לגרוטות לרבינא נזק[ו] ועוד לפי בגרוטו' כי מזקיייהו יקבול רבי אלעזר מ"מ כרבנן בגרוטות ע"י שיגוי לא יתמיה נזק שלם מע"ג דסבר כרבי טרפון לעיכא ק"ו לכיון דבגרוטות שן ורגל בחצר הניזק אין משלם אלא מ"מ גם גרוטות דקרן לא ישלם כ"ש מ"מ ולא לזה להעמיד כרבנן ובמקום גחלת וכגון למזקה מזוחי על הגדים בשיגוי דניחא ליה למימר דמשלם מ"מ על כל הגדים כרבי יוחנן:

היכא דלא מפריך ק"ו את ליה דיו. וא"ת ומאי לישנא מן העלייה ודיו לא"ת וי"ל דהכי קאמר לעין מגופו לפי שהוא מסוגיע מא"ת שהיה אלא שאנו מוסיפין עליו עוד מ"מ אמר מבל מי אמרת דיו לא"ת עקרת ליה מבעלי מא"ת קמא דמפקת ליה מבעלומי גופו ומוקמינן מבעלומי עלייה וכבל לד שמנו יכולין לעקור קל וחומר ולקייס דיו ים לנו לקייס: ובהא

קמיפלגי מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה לא בחד זימנא ובפלוגתא דסומכום ורבנן קמיפלגי ת"ש בהמה שהטילה גללים לעיסה רב יהודה אומר משלם נזק שלם ורבי אלעזר אומר [ב]חצי נזק מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה לא בחד זימנא ובפלוגתא דסומכום ורבנן קמיפלגי והא משונה הוא [ג]דדחיק ליה עלמא [ד]ולימא רב יהודה הלכה כסומכום ולימא רבי אלעזר הלכה כרבנן גללים אצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל ובתר גופיה גרידין כגופיה דמי קמ"ל תא שמע [ה]דתני רמי בר יחזקאל [ו]תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית [ז] ותקע בו ושברו משלם נזק שלם [ח]ואמר רב יוסף אמרי בי רב [ט]סום שצנף וחמור שנער ושיבר את הכלים משלם חצי נזק מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא

מי שמעת ליה אלא כי קאמר רבי אלעזר נזק שלם כגון דאייעד ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה לצרורות ומר סבר אין העדאה לצרורות אלא הא דבעי רבא יש העדאה לצרורות או [א]אין העדאה לצרורות אי לרבנן אין העדאה לצרורות אי לרבי אלעזר יש העדאה לצרורות אמר לך רבא כי מיבעיא לי לדידי אליבא דרבנן דפליגי עליה דסומכום אבל הכא בין לרבנן בין לרבי אלעזר כסומכום סבירא להו דאמר צרורות נזק שלם משלם ומעמא מאי אמור רבנן חצי נזק דשני ולא אייעד ובפלוגתא דרבי טרפון ורבנן קמיפלגי אימור דשמעת ליה לר' טרפון נזק שלם מגופו מי שמעת ליה אין מהיכא מייתי לה מקרן מרשות הרבים דיו לבא מן הדין להיות כנדון והא רבי טרפון לית ליה דיו [ט]כי לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו ואומר היכא דלא מפריך ק"ו את ליה דיו גופא בעי רבא יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות לקרן מדמינן ליה או דלמא תולדה דרגל הוא ת"ש הידום אינו מועד ויש אומרים הרי זה מועד הידום ס"ד אלא הידום והתיז מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא

ובהא

משלם גחלת מחי מזק: **אמר** לך רבא כי קמבעית לי גחלת דרבנן דפליגי עליה דסומכום. וכדפרישין והכא ס"ל דבין רבנן ובין רבי מלעזר כסומכום וזימנא קמייתא קמיפלגי דקאמר רבי אלעזר נ"מ ורבנן אמרי מחי מזק ובדאבי בגרוטות כגון שזרק בכלב הגחלת בידו על הגדים דכיון דלגחלת אינו מחי לגרוטות כי מזקייהו הוו תולדה דקרן בלבך לרבנן מ"ע ומגופו ור"מ כרבי טרפון דמשונה בחצר הניזק משלם נ"מ. וזימנא קמייתא לרבנן ורבי אלעזר בסומכום לחילו לרבנן לא פסיקא ליה לאוקמי להא בגרוטות ע"י שיגוי דכיון דבכי מזקייהו קבירא להו לרבנן דפליגי עליה דסומכום דמ"ל הוא דמשלם ומו לא למא בגרוטות ע"י שיגוי דכיון דבכי מזקייהו קבירא להו דיש שיגוי לרבינא נזק וכדאבי רב מאי לקמן [יט.] יש שיגוי לרבינא נזק כו': **מביאה** קמייתי ליה. רבי טרפון למשונה בחצר הניזק [כד: כה.] הלכך דיו לבא מן הדין להיות כנדון ומה להלן מגופו לף כאן מגופו: **והא** רבי טרפון ניהו דיו. לפי אית ליה דיו לא ישלם אלא מחי מזק בקרן גרסי"ר: **כי** ניהו דיו היכא דמפריך ק"ו מי. כגון מי הוה אמרינן דיו ללמד מלמד מאי מהני לן ק"ו הא מקרא נמי שמעינן דגרסי"ר הניזק לא גרע דהא בקרן דגניחם תם לא כתיב ביה"כ אבל היכא דלא מפריך ק"ו אית ליה דיו כי הכא לחמי ק"ו לנזק שלם ומהני ליה דיו למגופו: **לקרן** מדמינן ליה. הוסיף ו (ומשונה הוא) מחי מזק הוא דמשלם כי קרן: **או** דלמא. מעיקרא כי עבדא כי מזקיק תולדה לרגל היא דהא מזקיק הוא והזיקה מצוי ופש"ס מ"ל הוא דמשלמת הלכך זו היא דהעלתה ואין לה העלתה אחרת: **גללים**. היינו גרוטות: **והא** משונה הוא. לאין דרכה להטיל גללים בעיסה ותולדה דקרן היא: **דדחיק** לה עלמא. לא ואין לה מקום לזוז משם ואנא להעלתה עסקינן כגון במשלמת לחי שהעלתה תולדה דשן היא. ונלחה בעיני לכל גלגלים להעלתה הוא ופש"ס לאו תולדה דשן ניהו דשן הזיקה דגופה הוא והני גרוטות ניהו והא לחמרינן בפ"ק (דף ג.) טנפה פירות להעלתה הוי תולדה דשן היינו כגון שהעלתה עליהן כדרך קוסיס ותמורים שקורים בוטל"ר וכן עיקר. ולי קשיא לר"ת מדר' אלעזר לעיל [ע"א] לחמי נזק שלם בגרוטות גבי כלב שהעלו מלרכה והכא תני מ"ע בעל כורחיה הסיא לעיל מוקמי' כלתוקימנא בריש [שם] כדאבי בגחלת ובפלוגתא דרבי טרפון ורבנן ובמקום גחלת ולא בשאר הגדים והא דאבי רבא בין ר"ש בין רבנן בסומכום סבירי להו לחומי הוא דקא מדמי מפי מורי. ובעיני נראה בהך מילתא בהמה שהטילה גללים לחמולחי ניהו ודא יהודה גרסינן ור"ת היינו ר"ש בן פזת ולא תקשי לר"ת מדרבי אלעזר ונראין הדברים להת פרכינן ולימת רב יהודה הלכה כסומכום ור"ת הלכה כרבנן ולי תנאי ניהו היכי פרכינן הכי הת אין דרך תגחים לחלוק בגללו זה ועוד לעיל גבי היזוק מועד לחמלי לת פרכינן הכי: **ובאי גופא גרירין.** לבגופה טענה להו בגופה לחמיין ק"ל: **ותקע** בו **ושברו.** שנתקע הכלי מחמת הקול: **סום שצנף ושיבר כלים.** בקולו. וכל הני גרוטות ניהו לכחו הוא:

מז א מיי' פ"ג מהל' מקי נזקין הל' ב סמג עשין סו טור ש"ע מ"מ סי' שצ סעיף ג:

מח ב ג טוש"ע שם סעיף מ:

יז ד ה מיי' שם הלכה ט י ועיין בהשגות ובמ"מ טוש"ע שם סעיף ט:

רבינו חננאל

אלא האי כלב כגון דאייעד, פי' שעשה זה הכלב ג' פעמי' כך, נטל חררה והלך ואכלה על גבי הגדיש והדליק הגדיש, ור' אלעז' סבר אע"פ שהן בצרורות מועד הוי, ורבנן סברי כי האי גוונא לא הוי מועד. ואמ', **אלא הא דבעי (רבה) [רבא] יש העדאה לצרורות אילא כו'**, אמר לך רבה בר קמיבעיא לי יש העדאה לצרורות אילא אליבא דרבנן דפליגי עליה דסומכום, אבל הכא בין רבנן דאמרי חצי נזק ובין ר' אלעז' דאמ' נזק שלם, סומכום סבירא להו דאמ' צרורות כי אורחייהו נזק שלם. ומתולדות דקרן מוקמי להו, והכא בדשני הכלב ולא אייעד ורבנן כרבנן, ור' אלעז' כר' טרפון דאמ' משונה בחצר הניזק נזק שלם. ומקשי' עלה, אימור דאמ' ר' טרפון במשונה נזק שלם, מגופו מי שמעת ליה דאמרת ר' אלעז' כר' טרפון. ומהדרינן, אין מהיכא קמייתי לה מקרן ברשות הרבים, והכי קאמ' ומה קרן שמתחלתה חצי נזק חייב במשונה, שן ורגל שמתחלתן נזק שלם אינו דין שחייבין במשונה. דיו לשן ורגל הבאין מן הדין להיות כקרן הנדון. מה קרן במשונה מגופו משלם אף שן ורגל במשונה מגופו. ואקשי', והא ר' טרפון לית ליה דיו, ופרקי' כי לית ליה דיו היכא דמפרך ק"ו. כגון שדין זה בנזק שלם וזה בחצי נזק, וא"ת דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה קרן חצי נזק אף שן ורגל חצי נזק, כי עקר הדין, שהקרן קל מפני שמשלם חצי נזק ושן ורגל חמורין שמשלמין נזק שלם. ואם תעמיד זה חצי וזה חצי אין אחד מהן חמור על חברו ונתפרך הקל וחומר. אבל אם תדין דיו לבא מן הדין להיות כנדון ולא מיפרך ק"ו, אית ליה. ולשלם מגופו לא איפרך ק"ו. **ואפיק' לשמעת' בתחלת ד' אבות** נזיקין (לעיל ג, ב) **הא דבעי (רבה) [רבא] חצי נזק צרורות מגופו משלם או** מן העלייה **לרב** פפא **פשי' ליה** דמן העלייה משלם. **גופא בעי (רבה) [רבא] יש העדאה לצרורות אי לא.** ת"ש הידום אינו מועד ריש אומ' הרי זה מועד, ואוקי' הידום והתיז צרורות, ש"מ חלוקה. ודחינן לה, ואמ' לעולם בדלא אייעד ובפלוגתא דסומכום ורבנן פליגי.

ת"ש בהמה שהטילה גללים לעיסה, ר' יהודה אומ' נזק שלם ר' אלעזר חצי נזק. מאי לאו דעבד ג' פעמים ובהא קמפלגי, ר' יהודה סבר יש העדאה ור' אלעזר סבר אין העדאה. ודחינן, לא בחדא זימנא ובפלוגתא דסומכום ורבנן פליגי. גללים משונה היא, ופריק דדחיק ליה עלמא, כלומר המקום היה דחוק ונתזו הגללים בתוך העיסה כגון זה אינו שינוי כדבעי' למימר לקמן (יט. א) היתה מהלכת במקום שאי אפשר לה וכו'. ג) ולימ' ר' יהודה הילי' כסומכום ור' אלעזר הילי' כרבנן. גללים איצטרי' להו סד"א הואיל ובתר גופא גרירא כי גופא דמיא קמ"ל דכצרורות הן. ת"ש **רבי יחזקאל תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו משלם נזק שלם.** ואמרי בי רב שור שצנף וחמור שנער ושבר הכלים משלמין חצי נזק, מאי לאו כגון דעבד ג' פעמי' וכו'.

ג) נקמע נגיחה: ע"ש] נלמך: כול' ואינו שינוי ולימת ר' יהודה הילכתת כסומכום ור' אלעזר.

א) [דהא] דאי ידע לה לא הוה מספקא ליה בעיא קיימתא, דהא מהכא שמעינן לה דמגופו משלם. רשב"ם. ב) אם איתא להאי אוקימתא. רשב"ם. ג) ברי"ף: היינו שינויא דשני לעיל דשני בגחלת. ד) דבין לרבנן ובין לר"א בסומכום סבירא להו וכו', אבל השתא במסקנא דשמעתא בעי תלמודא (לאוקמי) [לאוקמי] לההוא שינויא דלא ליהוי שינויא דחיקא. ר"פ. ה) דאפילו לרבנן מתוקמא שפיר, דקאמר ר"א כר"ט. ר"פ. ו) מדקאמרי רבנן חצי נזק, אבל כי מוקי לה בסומכום לא פשיט מידי, דבעיא דיש שינוי ואין שינוי לרבנן היא. ר"פ.

ז) [נקמן כה.], ח) [ע' תוס' ממחות ג: ד"ה ולימת], ט) קדושין כד.; י) ג"ז שם, יא) הס"ג מוה' שבמת ממקן מיבת ועיקר ומהכרי"ם לת הסמים עמו, יב) רש"ל מ"ז ומהלוקי גרסקוות כתוב וז"ל ולולי היה כתוב למעלה הך ולגי' כו' אחר ד"ה אמר לך ומה שם מתק רש"ל אחל מן הגמ' לפניהו הוא נכון עכ"ל, יג) רש"ל מ"ז ופ"ל ואפי מזק, יד) רש"ל.

גליון הש"ס

גמ' ותקע בו ושברו. עיין ב"ר יר"ד סי' קיג ד"ה מ"כ למפות:

לעזי רש"י

בולט"ר [וולטי"ר]. לגלגל.

מוסף תום'

ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה לא בחד זמנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי והא משונה הוא [א]דאית ביה בזרני בעי רב אשי יש שנוי לצרורות לרביע נזק או [ב]אין שנוי לצרורות לרביע נזק תפשוט ליה מדרבא דבעי רבא יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות מכלל דאין שנוי דלמא רבא אם תמצי לומר קאמר אם תמצי לומר אין שנוי יש העדאה או אין העדאה תיקו [א]בעי רב אשי כח כחו לסומכוס ככחו דמי או לא מי גמיר הלכה ומוקי לה בכח כחו או דלמא לא גמיר הלכה כלל תיקו: היתה מבעטת או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה ושברה את הכלים משלם חצי נזק: איבעיא להו היכי קאמר היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות כאורחייהו משלם חצי נזק ורבנן היא או דלמא היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות מחמת ביעוט משלם חצי נזק הא כי אורחיה משלם נזק שלם ומני סומכוס היא ת"ש מסיפא דרסה על הכלי ושברתו ונפל השבר על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון חצי נזק ואי סומכוס מי אית ליה חצי נזק וכי תימא ראשון ראשון להתזה ושני שני להתזה ושאני ליה לסומכוס בין כחו לכח כחו אלא הא דבעי רב אשי כח כחו לסומכוס ככחו דמי או לאו ככחו דמי תפשוט ליה דלאו ככחו דמי רב אשי כרבנן מוקי לה ובעי לה הכי היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות כאורחייהו חצי נזק הא מחמת ביעוט רביע נזק ויש שנוי [ג]או דלמא היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות מחמת ביעוט חצי נזק ואין שנוי תיקו: בעי מיניה רבי אבא בר ממל מרבי אמי ואמרי לה מרבי חייא בר אבא היתה מהלכת במקום שאי אפשר לה אלא אם כן מנתזת ובעטה והתיזה והזיקה מהו כיון דאי אפשר לה אורחיה הוא או דלמא השתא מיהא מחמת ביעוט קמנתזה צרורות [ד]תיקו: בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא היתה מהלכת ברה"ר [ב](ובעטה) והתיזה והזיקה מהו לקרן מדמינן ליה וחייבת או דלמא תולדה דרגל הוא ופטורה אמר ליה [ה]מסתברא תולדה דרגל הוא התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י מהו א"ל עקירה אין כאן הנחה יש כאן איתיביה היתה מהלכת בדרך והתיזה בין ברה"י בין ברה"ר חייב מאי לאו התיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"ר לא [ו]התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן א"ל הדרי בי איתיביה [ג]דרסה על הכלי ושברתו ונפל השבר על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון משלם חצי נזק ותני עלה במה דברים אמורים ברשות הניזק אבל ברה"ר על הראשון פטורה ועל האחרון חייבת מאי לאו התיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים לא התיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"י והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן אמר ליה הדרי בי איני והאמר

משונה הוא. התרנגול שאין דרכו לתקוע בכלי: **דשדו ביה בזרני.** שיש זרעים בכלי דאורחיה להכניס ראשו בתוכו ולאכול וכיון דאורחיה לאכול אורחיה נמי לנעוק: **יש שנוי לצרורות לרביע נזק.** לרבנן דפליגי אסומכוס ואמרי צרורות כי אורחיה חצי נזק היכא דשינה בהן כגון בעטה ברגלה ומחמת ביעוט התיזה צרורות ושברה כלים מי חשיב שנוי והוי כתם ומשלם רביע נזק דהא אהעדאתן חצי נזק הלכך תמותן רביע נזק: **או אין שנוי.** לשלם רביע דלעולם חצי נזק שאין תמות והעדאה בהם דלא אשכחן תם דמשלם בציר מפלגא: **מכלל דאין שנוי.** דאי יש שנוי לרביע הוי ח"נ להעדאתן ואמאי אצטריכא לרבא למיבעי ודאי אין העדאה לשלם נזק שלם דהא תמות רביע נזק והעדאה חצי נזק: ומשני רב אשי **דלמא רבא אם תמצי לומר קאמר.** ותרווייהו מספקי ליה והכי קא מבעיא ליה יש שנוי או אין שנוי ואם תמצי לומר אין שנוי וזו היא כל תמותו יש העדאה לתמות זו או אין העדאה: **מי גמיר הלכה.** למשה מסיני דחצי נזק צרורות ומוקים לה בכח כחו או לא גמיר: **והזיקה בבעיטה.** בלא צרורות ותולדה דקרן היא: **ת"ש.** דקתני סיפא דמתני': **דרסה על הכלים כו'.** מדחייב לצרורות חצי נזק ש"מ מתני' לאו סומכוס היא: **ראשון להתזה.** אותו כלי שנשבר מחמת התזת שברי כלים שדרסה עליו קרי ראשון ואע"ג דצרורות נינהו משלם נזק שלם דסומכוס היא: **אחרון אחרון להתזה.** כגון שמאותו כלי שנשבר ע"י צרורות התיזו שברים ושברו כלי שלישי דהוי כח כחו ומשו"ה משלם חצי נזק: **תפשוט.** בעיא דרב אשי: **רב אשי כרבנן מוקי לה.** והך בעיא דבעי רב אשי לעיל יש שנוי לצרורות או אין שנוי אהא מתניתין בעי לה והכי קבעי היתה מבעטת כו': **היתה מהלכת.** בחצר הניזק מלאה צרורות וא"א שלא תהא מנתזת כו': **אורחיה הוא.** וכצרורות דעלמא הוא ומשלם ח"נ: **או דלמא השתא מיהא מחמת ביעוט הוא.** וא"ת יש שנוי לצרורות לרביע נזק הא רביע נזק משלמת: לישנא אחרינא **אורחיה הוא.** וצרורות נינהו ותולדה דרגל אפילו אייעד בביעוט והתיזה הא לא משלם אלא חצי נזק דהא בלאו הכי הואי מנתזה או דלמא מחמת ביעוט אתי ואם הועדה בכך משלמת נזק שלם דכיון דמשונה הוא הוי תולדה דקרן. מפי המורה אבל הראשון עיקר: **לקרן מדמינן ליה.** הואיל [ד](ובעיטה) וחייבת ח"נ כי קרן: **או דלמא.** כל צרורות כי אורחייהו תולדה דרגל נינהו ופטור ברה"ר: **התיזה ברה"ר.** כי אורחיה והלכו צרורות ברשות הניזק ושברו כלים: **הנחה יש כאן.** בתמיה. כלומר פטור הואיל ועקירה הואי במקום פטור: **והזיקה ברה"ר.** חייבת. אי אמרת בשלמא צרורות כי אורחייהו לקרן מדמינן להו לחייב ברה"ר כי קרן דהא דמי לקרן דמשלמת חצי נזק כי קרן ואע"ג דקרן משונה הוא וצרורות אורחה הוא הלכך ברשות הרבים חייבת חצי נזק אלא לדידך דאמרת כל צרורות כי אורחיה לרגל מדמינן להו משום דהוי תולדה דרגל ואע"ג דהתם נזק שלם וצרורות חצי נזק אמאי תני ברה"ר חייב: **על הראשון פטור.** דרגל הוי ועל האחרון חייב מאי לאו כו': והא"ר

ובהא קמיפלגי. תימה מנליה דפליגי דלמא רמי בר יחזקאל בדלא אייעד ואמרי בי רב בדלא אייעד וי"ל דא"כ מאי קמ"ל אמרי בי רב ואין לתמוה היכי פליג אברייתא דסתם אמרי בי רב משמיה דרב ורב תנא ופליג א"נ משום דלא מיתני בי ר' חייא ור' אושעיא לא מותבינן מיניה תיובתא[ה]:

וכי תימא ראשון להתזה. ואע"ג דלא שייך לפרש הכי ברייתא דלקמן דתני עלה בד"א ברשות הניזק אבל ברה"ר על הראשון פטור ועל האחרון חייב ואי ראשון להתזה כך יכול להיות ראשון להתזה או ברשות הניזק או ברה"ר כמו שני להתזה מכל מקום מתניתין מצי שפיר מיפרשא הכי:

רב אשי כרבנן מוקי לה ובעי לה הכי. הוה מצי למימר דאת"ל קאמר[א] את"ל לאו ככחו דמי מתניתין רבנן היא או סומכוס היא אלא עדיפא ליה למיבעי בית שנוי ואין שנוי[ב] ונראה דבעיא דלעיל לא היתה אלא אי מתניתין איירי בצרורות כי אורחיה או ע"י שנוי ותו לא והש"ס הוסיף מדעתו רבנן היא או סומכוס היא ורב אשי מפרש דאיבעיא להו אי יש שנוי לרביע או אין שנוי וכה"ג איכא פ' המקבל (ב"מ דף קיז. ושם ד"ה אומן) גבי בעיא דרב ששת דקבלן עובר בבל תלין או אין עובר שהוסיף הש"ס לומר אומן קונה בשבח כלי[ג] כו' ורב ששת שאלו סתם והגוזל קמא (לקמן דף לט. ושם ד"ה בשליחא) מוכח דמיירי בשליחא דאגרתא[ד]:

במקום שאי אפשר לה אלא א"כ וכו'. אין לפרש דאיירי ברה"ר ומיבעיא ליה דאם אורחיה פטור מידי דהוה ארגל מדלא קאמר היתה מהלכת ברשות הרבים כמו בבעיא דבסמוך ופ"ה עיקר: אבל

מוסף תוס'

א. [ו]תרוייהו קא מיבעיא להו, וה"ק כח כוחו לסומכוס ככוחו דמי או לאו ככוחו דמי. תר"ת ור"א. ב. וא"ת לרב אשי היכי בעי לה הכי והא תלמודא לא מייתי לה הכי, וכי פליג רב אשי על בעיית הקדמונים. ר"פ. ג. ואין עובר או אין אומן קונה בשבח כלי ועובר. תוס' לקמן לט ע"א ד"ה בשליחא. ד. דלא שייך אומן קונה בשבח כלי. תוס' נדה לד ע"ב ד"ה כי.

רבינו חננאל

ודחינן, לא בחדא זימנא וכו', והא משונה היא, (דשתו) [דשדו] ביה בזרני פי' כגון שהיו זרעונין בכלי, והכניס העוף ראשו בתוכו ואכל, שאינה משונה אלא כך דרכו. **בעי רב אשי,** צרורות כי אורחייהו הא קיימ' לן היל' חצי נזק. יש שינוי בצרורות ואם ישנה לא יתחייב אלא חצי שלחצי הנזק שהוא רביע לכל הנזק, או אין שינוי. ועלתה בתיקו. **וכן בעא עוד רב אשי כח כחו לסומכוס** דאמ' צרורות נזק שלם מוקים לה בכוחו והא דגמירא לך היל' צרורות חצי נזק גם הוא גמיר היל' דא ומוקים לה בכח כחו או דילמ' לא גמיר היל', ועלתה גם זו בתיקו. **פי'** כח כחו, כגון שהיה פרה מהלכת ונתזה צרור מתחת רגליה ושברה כלים, זה כחה. אבל אם נתז עוד שבר מן הכלי ונפל על כלי אחר ושברו, זו היא כח כחו. **פיס'. היתה מבעטת או שהיו צרורות וכו'.** איבעיא להו מתני' היכי פירושא, היתה מבעטת והזיקה בבעיטה דהיא תולדה דקרן, וצרורות כי אורחייהו, ובתרויהו חצי נזק ורבנן היא, או דילמא היתה מבעטת והזיקה בבעיטה שהיא תולדה דקרן, אינמי צרורות בבעיטה חצי נזק. הא צרורות כי אורחייהו נזק שלם, ומתני' (רבנן) [סומכוס] היא. ת"ש מסיפא דמתני', דרסה על כלי ושברתו ונפל על כלי אחר ושברו, על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון חצי נזק. ואי סומכוס, מי אית ליה חצי נזק. פי' דרסה על כלי ושברתו, קיימ' לן רגל ברשות הניזק נזק שלם. אבל אם נתז מכח דריסתה השבר ההוא ונפל על כלי אחר ושברו, דהיינו צרורות כי אורחייהו, חצי נזק. ש"מ מתני' רבנן היא, דלסומכוס לית ליה חצי נזק. וכי תימ' הא דתני

רבינו חננאל (המשך)

דרסה, לאו דרסה על הכלי ממש אלא דרסה על אבן והלכה ונפלה האבן מכח דריסתה על כלי ושברתו, ועוד נתז שבר מן הכלי בעת שבירתו ונפל על כלי אחר ושברו, שנמצא הכלי הראשון נשבר מכחה ולפיכך משלם נזק שלם ושני מכח כחה לפיכך חצי נזק, אלא הא דבעא רב אשי כו'. **ואמרי'** רב אשי כרבנן מוקי לה ובעי לה הכי, היתה מבעטת והזיקה בבעיטה וצרורות כי אורחייהו, בתרויהו חצי נזק. הא צרורות מחמת ביעוט, חציו שלחצי שהוא רביע שלנזק ויש שינוי לצרורות, וכל דין משונה לשלם חצי מה שמשלם כדרכה, או דילמ' היתה מבעטת כו'. ועלתה בתיקו. **בעי ר' אבא בר ממל היתה מהלכת במקום צרורות שאי אפשר לה אם[א] כן מנתזת ובעיטה[ב] והתיזה** מהו. כיון דלא איפשר לסגויי אלא אם כן מנתזת, אורחה הוא ורגל ברשות הניזק נזק שלם משלם. או דילמ' השתא מיהת ביעוט נתזן, וצרורות נינהו. ועלתה בתיקו. (פסק) **וכל הני שמעתתא** דסלקא להו בתיקו, קיימ' לן דממונא לקולא ולא מפקינן. **בעי ר' ירמיה מר' זירא היתה מהלכת ברשות הרבים והתיזה** מהו. לקרן מדמינן ליה וחייב לשלם או דילמ' תולדה דרגל היא והרגל ברשות הרבים פטורה. אמ' ליה תולדה דרגל היא. **פשט ליה** כרבא דאמ' בריש פירקין קמא (לעיל ג, ב) צרורות תולדה[ג] הן ופטורה ברשות הרבים. **תוב בעא,** הותזה ברשות הרבים והלך הצרור והזיק ברשות היחיד מהו. אמ' ליה עקירה אין כאן הנחה יש כאן. כלומ', במקום העקירה רשות הרבים היא ופטורה, וכיון שאין חייב על העקירה בהנחה לא איכפת לן היכא היא. ואותיב עליה והדר ביה, ואמ' ליה הדרי בי, ש"מ. **התיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות היחיד חייב,**

[א] נ"ל 'אלא אם כן'. [ב] נ"ל 'ובעיטה', וכ"ה בכת"י. [ג] נ"ל 'תולדה דרגל'. וכ"ג בכת"י קטעי גניזה: 'צרורות תולדה דרגל היא'.

יח א מיי' פ"ב מהל' נזקי ממון הל' ט י וע' בהשגות ובמ"מ סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' שצ סעיף ט:
יט ב ג ד מיי' פ"ב מהל' נזקי ממון הלכה י סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סימן שצ סעיף ז ח:
כ ה מיי' שם הל' ט ועיין בהשגות ובמ"מ טוש"ע שם סעיף ג:
כא ו מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ד:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות